

pesszimista szellemtudományi diskurzusával, az egyes iskolák látszólagos nihilizmusával szemben optimistán hisz abban, hogy a szöveg, elsősorban persze a lírai szöveg jelentéssel bír, tehát értelmezhető, befogadható, sőt magához a létmódjához tartozik, hogy interpretációra szorul, olvasó/befogadó nélkül pedig jóformán nem is létezik.

Úgy vélem, a *Kivezetés a költészetből* címével ellentétben nemhogy végleg kivezethetné olvasóját a költészetből, egyszer s mindenkorra elvéve a kedvét a kortárs irodalom olvasásától, hanem sokkal inkább *bevezetést* kínál olvasásának stratégiáiba, többek között megcáfolva azon gyakran idézett, napjainkra talán már kiüresedett közhelyet, amely szerint a kortárs líra olvashatatlan, érthetetlen.

A kötet sugalmazása szerint a kortárs költészet nem hagymázos loscogás, érthetetlen szövegek kaotikus halmaza, amit a laikus és pesszimista olvasó oly gyakran gondolni vél, hanem igenis egy gazdag, izgalmas szellemi kihívásokat kínáló terep, ahol a szenzibilis befogadó egy kis türelemmel és körültekintéssel könnyen megtalálhatja azt, ami az ízlésének megfelel, amennyiben képes újra bizalommal fordulni a lírai szövegek felé.

KÁNTÁS BALÁZS

(*Napkút Kiadó, Budapest, 2010,*
246 oldal, 2490 Ft)

Novum

Az Újraírások Nemzetközi Konferencia Junior szekciójának tanulmánykötete

A fiatalok, míg oroszláncörmeiket köszörülik, mind a jövő ígését hordozzák. De vajon lesz-e, aki kezét nyújt majd nekik, s lesz-e egyáltalán olyan kéz, amelyből örökséget és folytatható szokást kapva teljesebben ki pályájuk?

A kötet írásai még többnyire magukon hordozzák az egyetemi órák mozgalmasságát, de azért felfedezhetőek már bennük olyan megközelítésbeli hajlékonyságok, amelyek mind a hagyományosabb, mind az arra következő szemlélet tágítására törekednek. Nem ellentmondás nélküliek, frissesség és kiforrottság, példakövetés kontra elrugaszkodás: ezek a legfőbb jellemzők. Egy részüknek láthatóan a módszerválasztás áll a középpontjában, ami fontos követelmény, habár egy bizonyos életkoron és tapasztalaton túl minden módszer jó. Hiszen nem annyira a metódusok jelentenek problémát, mint inkább kizárólagos alkalmazásuk. A fantázia, az erudíció, a problémalátás, a szerteágazó ismeret, a pontos és hajlékony nyelv: ezek nélkül a legpiacképesebb módszer sem ér sokat. Érzik ezt nyilván a kötet szerzői is, akik közül – talán éppen ezért – nem egyet a túlbiztosító elbeszélésmód jellemez: úgy tűnik, hogy állítanak valamit, aztán mint-

ha nyomban vissza is vonnák megállapításaikat. De hát egy pálya elején, amikor még nagyok és szorítóan egzisztenciálisak a tétetek, érthető, ha külső és belső feltételeiben egyaránt gátoltak a nyílt véleményalkotás lehetőségéi.

A tárgyalási óvatosság mellett, ami egyébként korjellemző is, nyilván nem véletlen, hogy egy-két „újrírás” szövegében túlzott szerepet kap a nyelvi megközelítés, s e munkák inkább szerzőjükről, semmint a célkeresztbe vett alkotóról, jelenségről szólnak. Az önkifejezési vágy itt-ott láthatóan túlhabzik a gondolat megértetéséhez szükséges egyszerűsége és egyértelműsége, ezáltal pedig éppen ellenkezőjébe csap át, s az adott tanulmány homályossá, nehezen értelmezhetővé lesz. A használt nyelv egyszer-egyszer érzékelhetően a misztikus beavatás kellékévé válik. E kifogás természetesen nem a tagmondatokból álló, bővítmények nélküli stílust hiányolja,

ám érdemes elgondolkodni cél és eszköz, átadni kívánt értelem és befogadói esetlegességek, pillanatnyi ötlet és hosszútávú hatás kapcsolatain; a korlátok között megvalósuló szabadság s az előfeltételek vezérelte önfelszámolás rendelkezésre álló adottságain. Tagadhatatlan ugyanakkor, hogy ezekben az írásokban a történelmi konvenciók által szabályozott

nyelv rétegeiből a magyarázó/be-mutató helyett inkább a megértető/kifejtő vonások nyilvánulnak meg, ami önmagában jelzi szerzőik bizonyos fenntartásait.

A pályakezdés nehézségei ellenére azonban a gyűjtemény mégis reményekre jogosít. Lapjain ugyanis fiatalok értelmeznek (többnyire) fiatalokat, jelenkori alkotók munkáit, vagy újkeletű interpretációs szempontokat érvényesítenek rég(ebb)i szerzők műveiben. És ez alapjában véve igen figyelemreméltó jelenség, mert folytonosságra utal – olyanra, amelyet végre nem ideológiák determinálnak, hanem csupán a műre (és a szakmára) figyelő kíváncsiság. A tanulmányok írói választott témáikat igyekeznek átfogóan körüljárni, kitekintésekkel, párhuzamokkal, megfelelésekkel; néha elkalandoznak, némelyikük mindent egyszerre akar elmondani, de van mondanivalójuk és önálló világképük. Az ítéletbeli körültekintés meg-

fér bennük a kritikai hanggal, melyet részben a megelőző recepcióval, részben a tárgyalt művekkel szemben is érvényesítenek.

A 15 tanulmány közül ki kell emelni Hoványi Márton új szempontokat felvillantó *Édes Anna*-értelmezését, amely elsősorban a katolicizmus és a névszimbólika viszonylatrendszerében tárgyalja Kosztolányi

regényét. Érdekes összefüggésekre világít rá Izsák Gábor tanulmánya Tandori Dezső pályakezdését, kiemelten a sakkversek általa autentikusnak érzett magyarázatát bemutatva. S Pázmány egyik központi művének intertextusait vizsgálva mutatja meg Förköli Gábor az összehasonlító módszer fontosságát, ezáltal is összekapcsolva modernitás előttit és azt követőt.

BUDA ATTILA

(Szerkesztette Hoványi Márton,
Eötvös József Collegium, Budapest,
2009, 362 oldal, ármeleg jelölés nélkül)

RADNÓTI SÁNDOR:

Jöjj és láss!

*A modern művészet fogalom
keletkezése*

Winckelmann és a következmények

A Lukács-iskola „kartársá” az akadémikus tudományosság igényével föllépő kötettel jelentkezett. Már *Hamisítás* című könyve – saját témáját reprezentálva – megdolgoztatta a filológiát; a *Jöjj és láss!* újabb felhívás, hiszen az *Eredetiség* témáját újra hosszan tárgyalja. A kötet bevezetője előrevetíti művészetelméleti megfontolásainak főbb célkitűzéseit: a „metafizikai normák” leépítését, „kiüresítését” és „szekularizált vallási felhangokkal” történő helyettesítését. Ezzel összefügg a ba-

rokk és Bernini démonizálása, és ennek révén a nemzeti hagyomány szimbólumainak, a trónnak és az oltárnak – Vörösmarty kifejezését kölcsönvéve – „szíjjal ostorozása”: az emberiség egységének nevében, mely „az idegent is magába foglaló, fölbecsülhetetlen fontosságú eszméjét is magában hordozza”.

Elegáns megfogalmazás, hogy a winckelmanni „világhoz már senki nem tartozik, s ezért mindenki választhatja”. Éppígy nyitottságra utal, amikor Radnóti az amerikai Ted Cohenre hivatkozik: „az ízlés markáns individualizálódása, személyes preferenciává válása filozófiai általánosíthatóságának megszűnéséhez vezet”, az ízlés pluralizálódása tehát megszünteti azt a közös feltételt, hogy „jó ízlés csak egy van”. A *Konzervatív ízlés – radikális ízlés* kapcsán azt olvassuk, hogy „a konszenzus perspektívájának lehetősége maga válik a szép és a jó élet lényegi tartalmi vonatkozásává, de hogy az egyetértés konkrétan mire vonatkozik, azt [...] nehéz megállapítani”. A pár éve a szubkultúrák művészi autonómiájáról folyt vitában képviselt álláspontjához viszonyítva hasonlóan újszerűnek hat a szerző álláspontja az allegorézis értésében, amikor feltételezi, hogy a réteggözönséget célzó művek „más »elváráshorizontú« befogadó” számára is megszólal(hat)nak, és nem sejtett, váratlan válaszok is rejtve lehetnek bennük; miközben azt is elismeri,